llorenccapdevila.blogspot.com.es
lcapdevila2@gmail.com @llorenc_capde
llorenc.roure llorenccapdevila

Topònims

Aquí i a tot arreu, els noms de lloc són un dipòsit lèxic que conserva, més o menys intactes, formes lingüístiques ancestrals, algunes de les quals provenen de llengües antigues desaparegudes. Estudiar la toponímia d'un territori és una manera de conèixer els diferents estrats lingüístics pels quals ha passat. Així, per exemple, si bé és normal que molts noms de lloc catalans tinguin una arrel llatina, n'hi ha alguns que provenen de l'àrab (Almenar, Benicarló) i n'hi ha que tenen l'origen en llengües preromàniques (Lleida, Manresa). Quan la llengua s'extingeix, el topònim, de vegades, es queda en forma de substrat, i fa les delícies dels lingüistes amb vocació d'arqueòlegs. Per altra banda, és habitual que, per tradició, proximitat o relació entre dues comunitats lingüístiques, alguns topònims s'adaptin en altres llengües, i és per això que, per exemple, en català diem i escrivim Osca o Saragossa, així com Florència, Pequín o Londres, en comptes de Huesca, Zaragoza, Firenze, Beijing o Lodon. I, de la mateixa manera, altres llengües han adaptat molts topònims catalans, com Lérida en castellà o Perpignan en francès. Són els anomenats exònims.

Fa un parell de setmanes, l'aparició al BOE d'una llista de comarques catalanes i valencianes afectades per les gelades de l'abril va aixecar polseguera perquè se'n castellanitzava els noms fins a un extrem deliberadament humiliant. D'una banda, hi apareixien exònims que gaudeixen d'una certa tradició en castellà (Ampurdán o Priorato), però en altres casos l'exercici maliciosament creatiu del traductor portava a engendres lingüístics del calibre de Pajares de Yuso com a equivalent a Pallars Jussà, que no té cap tradició ni validesa filològica i la seva plasmació demostra, bàsicament, una manifesta arrogància catalanofòbica.

Que en un text escrit en castellà apareguin exònims castellans de topònims catalans crec que hauria de ser normal. Exigir que en castellà s'utilitzi la forma catalana d'un topònim per al qual el castellà té un exònim no deixa de ser un símptoma d'anormalitat. ¿Per què en la documentació oficial generada per l'Estat, escrita en castellà, no es pot escriure «Cataluña», «Lérida» o «Gerona», i en canvi en la que es genera des de la Generalitat es pot escriure «Saragossa» o «Terol»? Escriure «Lleida» i «Girona» en un text en castellà em sembla una concessió condescendent cap a la colònia. Un premi de consolació. Engrunes. Una altra cosa és que el BOE, com a publicació oficial, ara mateix tingui l'obligació d'evitar els exònims i de mantenir el topònim en la llengua original, i és del tot menyspreable que, a més de no fer-ho, en aquest cas algú s'hagi dedicat a la traducció creativa amb l'objectiu de fer desaparèixer, expressament i amb mala idea, qualsevol rastre de catalanitat.